

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL
CARRER DEL CORREU VELL, 3
DISTRICTE DE CIUTAT VELLA – BARCELONA
(CODI 004/17)

Dates d'intervenció/ Núm. Expedient DGPC:

- 9 a 20 de gener de 2017 / 1-9759.
- Del 17 al 22 de febrer de 2017 / 2-19850 i 3-19851

ESTHER MEDINA GUERRERO

MIQUEL GURRERA MARTÍ

Mataró, gener 2019

ÍNDEX

1.	FITXA TÈCNICA	3
2.	INTRODUCCIÓ	4
3.	ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC	5
4.	NOTÍCIES HISTÒRIQUES I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS	9
5.	METODOLOGIA.....	22
6.	DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES	23
7.	CONCLUSIONS	26
8.	BIBLIOGRAFIA	28
9.	MATERIALS MOBLES	30
9.1.	Inventari	30
10.	REPERTORI ESTRATIGRÀFIC.....	33
11.	DOCUMENTACIÓ GRÀFICA.....	34
10.1.	Documentació Fotogràfica	34
10.2.	Documentació Planimètrica	49

1. FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrer del Correu Vell, 3
UBICACIÓ	Districte de Ciutat Vella, Barcelona (Barcelonès)
COORDENADES UTM FUS 31N ETRS 89	X: 431404.4 Y:4581432.0 Z: 5,52 msnm
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	9 de gener al 22 de febrer de 2017
PROMOTOR	MATTERS S.C.P.
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Esther Medina / Miquel Gurrera Digitalització i cartografia: Àlex Moreno

2. INTRODUCCIÓ

En la present memòria es recullen els resultats de la intervenció arqueològica que es desenvolupà al subsòl de la finca en procés de rehabilitació integral ubicada al carrer del Correu Vell, 3 (Districte de Ciutat Vella, Barcelona). El motiu de l'actuació arqueològica fou l'excavació d'un fossat d'ascensor, una obertura d'1,5m de longitud, 1,40m d'amplada i una fondària d'1,5m, una obra promoguda per Matters S.C.P.

La direcció arqueològica d'aquesta intervenció (Codi 004/17) fou assumida per l'arqueòloga Esther Medina Guerrero de l'empresa d'arqueologia **ATICS, S.L. Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric** i sota supervisió del **Servei d'Arqueologia de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona**.

Els treballs arqueològics es van iniciar el 9 de gener de 2017 amb la supervisió dels treballs d'extracció del paviment actual. Un cop localitzades les estructures arqueològiques s'engegà la seva excavació i documentació sistemàtica amb un equip d'operaris que facilita l'empresa adjudicatària de l'obra, la qual és de promoció privada. El sistema de registre utilitzat durant els treballs és l'ideat per Harris i Carandini.

L'alt interès històric i arqueològic del lloc que ens ocupa es relaciona amb la seva ubicació en la zona suburbial de la ciutat romana de Bàrcino, molt a prop de la zona termal situada entre la muralla i el port.

3. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

La comarca del Barcelonès, comprèn el territori existent entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut com a Collserola i delimitat pels rius Llobregat i Besòs. Des del punt de vista morfològic s'aprecien dues grans unitats, la Serralada de Collserola i el Pla de Barcelona.

A la Serra de Collserola hi trobem una formació de *horst*¹ compostat per materials granítics i esquistosos, limitat al Nord pel Vallès (Sector central de la Depressió Prelitoral), a Llevant amb el Turó de Roquetes (Besòs), al Sud el Turó de Valldaura i a l'Oest pel Llobregat.

El Pla es troba obert a mar i limitat per la Serralada Litoral i a migjorn per la falla que segueix ran de mar des del Garraf i el turó de Montjuïc fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs. La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-balear, va dibuixar el que a grans trets, havia de ser la costa catalana.

En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic, sedimentaren dipòsits marins del qual son testimonis una sèrie de petits i suaus turons (dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota). La falla es fa visible al Pla ja que si des de Collserola els dipòsits baixen d'una manera continuada, suau i regular, al punt de contacte entre Ciutat Vella i l'Eixample es produeix una ruptura amb la presència d'un salt d'uns 20 metres, clarament visible en la morfologia urbana (les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, els carrers d'Estruc, de les Moles o de Jovellanos). Aquest salt fou aprofitat per la defensa de la ciutat situant-hi les muralles o a nivell econòmic, explotat amb la ubicació de diversos molins a la zona coneguda com de les moles (actual carrer de les Moles).

De l'esglaó cap a mar hi ha un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral. En aquest sector del pla es formaren maresmes i estanyols que ja no existeixen a l'actualitat per la reculada del mar i com a conseqüència d'una intensa urbanització. Malgrat això, molts d'ells han continuat vius en els topònims de la

¹ Bloc de l'escorça terrestre elevat entre fosses tectòniques i delimitat per falles.

ciutat: Banyols a la marina de Provençals, la Llavineria al Portal Nou, la Llacuna i la Llanera al Llobregat o l'estany del Cagalell a la zona del Port.

Litològicament el material quaternari es pot dividir en dues unitats. Per una banda hi ha la plataforma superior, que s'inicia des del peu de la Serralada del Tibidabo i baixa fins al mar. Es troba molt afectada per l'acció dels torrents, és on s'assenta la ciutat, sobre tot el sector antic. El substrat presenta argiles i sorres grogues pliocèniques damunt de les quals trobem els derrubis quaternaris molt potents, graves anguloses dins d'una matriu d'argiles vermelles que provenen de la zona del Tibidabo per aportacions torrencials (Palet, 1994).

D'altra banda, hi ha la plataforma baixa, que va del graó o talús erosiu de 20 o 30 metres de desnivell fins a la línia de costa. Està constituït per la formació de les terrasses i deltes dels rius Llobregat i Besòs (Palet, 1994).

L'acció sedimentària de la plataforma presenta una sèrie de característiques que ha permès definir-la com un procés cíclic. Sembla que allà on l'efecte dels torrents no ha estat tan violent, es poden diferenciar tres nivells (de baix a dalt són argiles vermelles, llims groguencs i torturà) que es superposen quasi sempre en el mateix ordre i que es repeteix cíclicament unes tres vegades, és per aquest motiu que se'l coneix com "tricycle" (Palet, 1994).

Sobre aquests nivells anirien incidint els diferents torrents i rieres, encaixant-se i produint formacions al·luvials i col·luvials de llims i argiles poc consolidades, la qual cosa explicaria l'aparició esporàdica de llengües de còdols i graves que trenca aquest cicle. En aquest context caldria situar els efectes que va tenir la riera d'en Malla procedent de la serra de Collserola, en el seu curs inferior, el que es correspon amb el que avui coneixem com la Rambla.

El terme municipal de Barcelona arriba a una extensió de 1.754.900 h i s'estén a la costa mediterrània en una plana de 5 Km d'amplada limitada al NW per la Serra de Collserola (que culmina a 512 metres amb el Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs.

A nivell geogràfic, el terme municipal de Barcelona arriba a una extensió de 1.754.900 h i s'estén a la costa mediterrània en una plana de 5 Km d'amplada limitada al NW per la Serra de Collserola (que culmina a 512 metres amb el Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs.

Topogràficament, la ciutat de Barcelona s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km d'amplària, limitada al NW per la serra de Collserola, entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs. La seva funció de capital ha estat afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord - Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besòs - Congost -Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

Pel que fa a l'àrea concreta de la present intervenció, el carrer del Correu Vell es troba situat a l'interior del nucli antic de la ciutat romana, actualment fossilitzada en la trama urbana, i amb la zona d'expansió medieval, que fou ràpidament inclosa en un nou recinte fortificat.

Relacionat amb el sistema hidrològic, cal esmentar que les rieres i torrents han tingut una especial incidència en la configuració de la xarxa viària i en l'estructuració del territori de Barcelona. El caràcter torrencial d'aquests cursos fluvials ha afavorit el seu aprofitament com a vies de comunicació (Palet, 1994). Una de les característiques físiques d'aquests cursos fluvials, com el seu encaixonament, és un aspecte que incideix en el substrat fins al punt que poden arribar a confondre's amb traces viàries enfonsades (els populars camins fondos). En aquest context, hi ha en el Pla de Barcelona, un tipus d'areny, o llit de riera, sobreelevat sorgit com a conseqüència de la protecció amb tàpies i terraplens del llit fluvial, per tal d'evitar que s'obri en braços divergents. És el cas de la Rambla, que es correspon amb el curs inferior de la riera d'en Malla (Palet, 1994) que procedeix de la unió de les rieres de Sant Gervasi i de Vallcarca (Ventayol, 2002), en el sector central del Pla.

El sector central recollia totes les aigües del vessant del Tibidabo. Al cantó de llevant del Puget, les aigües del sector dels Penitents i les del vessant nord de

la Muntanya Pelada davallaven cap a la ciutat pel torrent del Coll i el de l'Andalà, formant la riera de Vallcarca o l'Ariga. Sembla que en temps relativament recents, no es pot afirmar si per raons naturals o per l'acció antròpica², les aigües de l'Ariga foren captades pel torrent de l'Olla i emmenades, junt amb les del torrent d'en Vidalet, afluent seu, cap a la badia de les Falzies i el Merdançà, a llevant del Tàber. Aquestes aigües, després de baixar l'esglaó del Pla pel grau de Jonqueres, reben el nom de riera de Sant Joan. Sembla que el ramal d'aquesta riera que aprofitava el salt de l'actual carrer de les Moles per a moure alguns molins fariners.

A ponent del Puget, la riera de Sant Gervasi, que abans de la captura també rebia les aigües de la de Vallcarca, recollia les del cantó del Tibidabo en la capçada formada entre Monterols i el Puget. Més avall, la riera canviava de nom i s'anomenava riera de Sant Miquel, seguia el curs de l'actual passeig de Gràcia i, en un primer curs, penetrava a la ciutat pel portal de l'Àngel, seguia el carrer del Pi, la plaça de Sant Josep Oriol (molt a prop de la present àrea d'intervenció), i desembocava al mar pel carrer dels Còdols.

Aquest curs d'aigua exercí la seva influència sobre l'àrea de la present intervenció. Amb la construcció de la muralla medieval, el traçat d'aquesta riera vorejava els murs del nou recinte i portava les aigües cap al Cagalell. Probablement, amb aquest canvi de traçat es pretenia minimitzar els efectes de les pluges torrencials. No obstant, en alguns moments d'aiguats extraordinaris, aquesta riera penetrava a la ciutat pel portal de Canaletes, convertint la Rambla i els seus carrers adjacents de nivell més baix, en veritables torrenteres.

² Com s'ha esmentat anteriorment en relació amb la presència de farciments antròpics i/o geològics que incideixen en la configuració hidrològica del Pla, les antigues rieres poden tenir sediments fluvials poc consolidats associats al seu llit, o bé nivells freàtics relacionats amb aquests sediments i amb la dinàmica hidrogeològica antiga del torrent (Ventayol, 2002).

4. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

Des del punt de vista urbanístic, podem diferenciar tres zones dins la ciutat. Prop del mar i dominat al sud pel gran promontori de Montjuïc hi ha el nucli antic, que resta emmurallat fins la desaparició de les muralles, a mitjans del segle XIX. Aquest espai inclou d'una banda, un nucli central conegut com a barri gòtic que correspon a la primitiva ciutat romana. Al seu voltant hi trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de Sant Pere, de Santa Maria del Mar i de la Mercè. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, començaren a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins el tercer recinte fortificat de la ciutat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

En segon lloc tenim tot un seguit de pobles que neixen entorn de la ciutat, i que n'acabaran formant part a finals del segle XIX. Per últim hi trobem l'Eixample, una àmplia zona quadrículada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX, seguint el Pla d'Ildefons Cerdà, quan ja s'havien enderrocat les muralles que limitaven el creixement urbanístic de Barcelona.

La documentació relativa a l'àrea de Barcelona i la seva rodalia immediata és escassa pel que fa al període paleolític. S'han efectuat diverses troballes aïllades d'indústria lítica atribuïbles al paleolític inferior, localitzades preferentment a les terrasses del riu Llobregat. Vinculat al paleolític superior i a l'epipaleolític hi ha el taller de talla del Morrot de Montjuïc, en el qual s'aprofitava les vetes de jaspi existents a la zona.

De la mateixa manera, en el terme municipal de Barcelona hi ha escasses dades relacionades amb l'assentament antròpic adscrites al Neolític Antic. El jaciment més conegut en aquest sentit és el de la caserna de Sant Pau del Camp, al Raval, en el qual també hi ha representats altres períodes prehistòrics, fins a l'edat del bronze. Aquest barri situat a ponent de la Rambla, va ser durant molts segles un conjunt principalment de caràcter rural d'horts, camins i rieres, i lentament incorporà els carrers que inicialment foren les

principals vies de comunicació a la ciutat de Barcelona per la banda de ponent. Relacionades també amb aquesta fase hi ha algunes evidències que indiquen la presència de poblament al Mont Tàber (descobriments puntuals a la plaça del Rei i sota el baptisteri paleocristià de la catedral de Barcelona).

L'edat del Bronze es troba representada, com s'ha esmentat abans, en el jaciment de la caserna de la guàrdia civil del carrer Sant Pau, a través de diverses estructures de combustió i d'enterraments individuals. També hi ha restes d'un assentament a Can Casanoves (darrera de l'Hospital de Sant Pau). Probablement existien sepulcres megalítics, situats a Montjuïc i al Camp de l'Arpa, segons algunes referències documentals de les darreries del segle XIX.

El poblament ibèric més important de l'àrea de Barcelona devia situar-se a Montjuïc, per les condicions geoestratègiques òptimes que reuneix. Malgrat aquesta possibilitat, les evidències arqueològiques de l'indret són encara escadusseres. Cal suposar també l'existència d'un nucli de poblament ibèric al Mont Tàber, tot i que les investigacions arqueològiques fins el moment no recolzen amb fermesa aquesta hipòtesi: només es pot parlar de la troballa d'una estela de pedra amb inscripció ibèrica com a material constructiu reaprofitat, totalment fora del seu context original; a més de la recuperació d'alguns fragments de ceràmica ibèrica i un cert nombre de monedes encunyades amb anterioritat a la fundació de la ciutat romana. Cal afegir també, les notícies històriques relatives a la presència d'una necròpolis ibèrica a la zona corresponent a la cruïlla de Via Laietana amb la plaça d'Antoni Maura.

És possible que la fundació de *Barcino* es degué a la topografia del seu emplaçament, que reuneix unes condicions estratègiques molt adequades per al desenvolupament marítim, comercial i militar. La ciutat va assumir des del principi el paper de centre administratiu i religiós de la zona, com es fa palès en la seva estructura urbana, en la presència d'un temple de culte oficial i en la seva manca de creixement al llarg de molt temps. Aquest fenomen també és visible en la proporció que hi ha entre l'espai que es dedica a les construccions i zones públiques i el que ocupaven les privades, i en les grans dimensions

d'aquestes *domus* en relació al seu nombre. Aquestes particularitats ajuden a entendre la fundació d'una ciutat, amb la funció de capital de l'Ora Maritima Laietana, en una regió que ja havia estat colonitzada prèviament (*Betulo* i *Iluro*).

Com a conseqüència de l'arribada de nous colons (possiblement veterans de Marius, segons Guitart, 1976) es produeix una modificació en l'estructura del territori, que es posa de manifest per la desaparició d'algunes *villae* tardorepublicanes, la remodelació d'algunes d'elles i la construcció d'altres de noves a partir del segle I aC. Aquest canvi no devia tenir grans repercussions sobre el sistema de producció, atès que tot i l'aparició del cultiu intensiu de la vinya, aquest conviu amb una economia basada en la producció de cereals, hereva de l'anterior tradició ibèrica. Les evidències arqueològiques així ho testimonien, per l'abundància d'estructures excavades al subsòl, amb la finalitat d'emmagatzemar el gra.

Relacionades amb aquesta ocupació i explotació del territori, hi ha documentades en el nucli antic de Barcelona les restes d'una vil·la a la plaça d'Antoni Maura i l'avinguda de la Catedral, una àrea cementrial que s'estén des de l'avinguda Cambó en sentit est, evidències d'activitat preindustrial com l'abocador de material ceràmic al carrer de Giralt el Pellicer, restes d'una vil·la a la plaça de Víctor Balaguer, i el nucli rural de Sant Pau del Camp. Lluny d'aquest nucli primigeni, s'han localitzat evidències d'altres vil·les romanes a Can Batllori, Les Corts; entre la Gran Via i el carrer de Nostra Senyora del Port; a Montjuïc, a l'emplaçament que avui ocupa el monestir de Pedralbes i Can Cortada, al barri d'Horta.

La densitat del poblament rural, tot i la seva dispersió, remarca les limitacions d'un espai urbà no gaire extens. El lloc triat per a la fundació del nucli urbà va ser el Mont Tàber, un petit turó que s'alçava 12 metres sobre el nivell del mar. Aquest promontori es trobava envoltat per diverses rieres que van incidir en la seva forma i desnivell, per aquesta raó la ciutat romana tenia una planta rectangular amb els costats arrodonits, atorgant-li una superfície el·líptica.

A banda de les diferents rieres, el turó es trobava emmurallat. En època fundacional, al seu peu s'havia excavat un canal exterior probablement destinat

al drenatge per al manteniment òptim de la muralla. Va caure en desús amb la construcció de la muralla baiximperial. A partir de l'estudi de la seva tècnica constructiva, a base de petits blocs, i de la cronologia que ha proporcionat l'excavació puntual del carrer corresponent amb l'*intervallum*, es pot concloure que la construcció de la primera muralla coincideix amb el moment del traçat de les primeres estructures urbanes i que fou projectada i construïda juntament amb la resta del traçat fundacional de la ciutat.

En època baiximperial la muralla es reforça amb un nou parament de grans carreus i s'apugen les torres de defensa. Hom pensa que aquests factors i les característiques topogràfiques del Mont Tàber constituïen un impediment per al creixement de la ciutat, sobretot al nord i al nord-oest. L'estructura urbana estava estrictament delimitada per les muralles. No obstant la presència d'aquesta interferència estructural, sembla que la ciutat creix per l'exterior de la muralla des del segle I. Però les diferències topogràfiques entre l'interior i l'exterior de les muralles no varen desaparèixer perquè la muralla es va mantenir. En conseqüència, la construcció de la muralla baiximperial va provocar l'extinció gradual d'aquest urbanisme perifèric.

Les dades arqueològiques apunten a una profunda transformació de l'estructura urbana entre els segles VI i VII: desapareixen paulatinament les grans *domus* d'intramurs i es compartimenta l'espai urbà, potser com a reflex d'un canvi poblacional i/o del seu empobriment. Això es tradueix en l'ús de materials constructius reaprofitats i altres de caràcter perible; també apareixen nous carrers gràcies a la subdivisió de les antigues *insulae*. En canvi, el conjunt episcopal s'expandeix i es monumentalitza (Gurt; Godoy, 2000).

Excepcionalment el *suburbium* reflecteix un creixement destacable, ocupat per un gran espai funerari, que va des del NO fins a l'extrem E, i diverses zones d'hàbitat. Aquest creixement localitzat es deu probablement a l'existència d'una zona de maresmes en el sector meridional de la ciutat (l'estany del Cagalell, per exemple).

Entorn a l'any 1000 es desenvolupen dos barris, el conegut com Castell Vell, al costat de la porta NE i el que es genera al voltant de l'església de Santa Maria

del Mar, a l'Est del recinte emmurallat. En aquest moment el sistema defensiu de la ciutat comprenia, a més de la muralla romana, algunes fortificacions situades en llocs estratègics: el Castell Vell, el Castell Nou, el castell de Regomir i el castell del Port. A l'interior de les muralles es trobaven el Palau Comtal, el Palau del Bisbe i la Catedral, a més d'altres esglésies, com la de Sant Miquel. Sembla que a en aquest moment s'estableix una dualitat clara entre el nucli del poder i el focus productor, situat en un extens *suburbium* relativament allunyat de la urbs.

La major part de les restes medievals conservades al nucli antic de Barcelona pertanyen als segles XIV i XV. La documentació escrita referida a la ciutat és molt escassa fins a finals del segle X. Tot i aquestes limitacions, sabem que la ciutat altmedieval creixia tan ràpidament com els barris exteriors, tot i que oferia un aspecte fonamentalment rural, amb abundants zones de conreu.

La població, integrada en la seva majoria per camperols lliures, es concentrava a la zona nord-est de l'àrea emmurallada. Les vivendes es distribuïen segons el plànol romà, amb el *cardo* i el *decumanus* com a eixos principals. La xarxa viària principal d'època romana fou reutilitzada en durant tot el període medieval, i en alguns casos s'ha conservat fins l'actualitat. A la zona nord-est també es localitzaven els grans centres del poder i la cultura: el palau (comtal primer i reial després) i la catedral.

Cal suposar també l'existència d'altres edificis destinats al culte cristià intramurs al marge del Grup Episcopal. La cristianització de les termes públiques de San Miquel s'ha pogut inferir a partir de la utilització d'un mosaic del segle II dC a l'edifici religiós medieval, el material associat aparegut en les excavacions i la presència d'algun enterrament en caixa de *tegulae*. Cal afegir que segurament l'actual església dels Sants Just i Pastor té un precedent anterior, com sembla indicar la seva advocació, com a mínim des d'època visigoda, i els elements arquitectònics d'aquest mateix període aprofitats a l'edifici.

Als voltants del segle X és difícil oferir una descripció coherent de l'àrea d'intramurs. Els escassos documents suggereixen un paisatge urbà de cases

distribuïdes al llarg dels carrers principals, però també considerables espais lliures. La concentració principal sembla situar-se al NE de l'àrea emmurallada. Probablement les cases tenien un o dos pisos amb horts a l'interior, malgrat que l'horticultura és limitada.

El seu urbanisme es defineix a partir del segle XII, amb l'adaptació de l'antiga muralla d'època romana a les noves necessitats de la ciutat medieval. A partir d'aquest moment assistim a la incorporació de les torres de defenses del baix imperi en residències privades. L'àrea que ens ocupa, sembla disposar de vivendes amb tallers, malgrat que la majoria és exclusivament de caràcter residencial. Es constitueix com a àrea principal que contenia obradors i altres manifestacions d'activitat productiva.

Durant els segles XII – XIV es reactiva l'activitat comercial i artesanal (es documenta un cert dinamisme a l'àrea del voltant del Castell Vell, amb l'aparició de més tallers) amb el conseqüent creixement urbà, que tingué el punt àlgid entre els segles XV i XVI. Aquest procés es dedueix també a partir de la reconstrucció i construcció de nova planta de nombrosos edificis religiosos i polítics.

Durant el segle XIII el nucli central de Barcelona mantenia la seva lògica sòcioespacial. La construcció de la nova catedral gòtica i les reformes dels terrenys adjacents van remarcar el caràcter de centre polític i religiós. A partir del segle XIV el Palau Comtal fou reformat, amb la construcció de la capella de Santa Àgata, i s'hi edificà la sala del Tinell. Aquesta empenta reflecteix un desig de recuperació del centre, com ho prova la nova divisió de la ciutat el segle XV en quarters, els eixos dels quals coincideixen amb el cardo i el *decumanus* de la ciutat romana.

La present intervenció arqueològica se situa en el sector meridional de les muralles romanes i del Pati Llimona, també conegut com a Palau dels Gualbes i Palau dels Marc. El casal gòtic dels Marc fou bastit cap al segle XIV sobre el parament i una de les torres de la muralla romana (número 36) ampliant la superfície cap a l'interior mitjançant una estructura porxada. També es construí

a l'interior un cos perpendicular, que dóna a l'edifici una característica planta en forma de L.

Aquest conjunt edificatori fou adquirit el 1387 per Ponç de Gualbes. A l'acció d'aquesta família es deu l'ampliació i engrandiment del primitiu casal al llarg dels segles posteriors.

Cap al segle XV, l'edifici va ser objecte d'algunes reformes, una de les més importants va ser la que afectà la façana del pati, on es va construir la tribuna a sobre de permòdols esglaonats i esculpits amb bustos humans, amb un estil que alguns historiadors relacionen amb l'obra de l'escultor gòtic Jordi de Déu. Gallardo en referís l'any 1934 una restauració d'aquesta banda de la finca que afectà també a l'esmentada tribuna.

Al segle XVI Joan Bonaventura Gualbes comprarà a Isabel Joan Caldes el pati i la casa contigua i aleshores, mitjançant una donació de Magí Matheu, fuster, adquirirà els altres habitatges veïns per tal de fer arribar l'espai habitable fins al carrer del Regomir. Una part d'aquest nou casal esdevindrà, el 1530, capella sota l'advocació de Sant Cristòfol.

Aquest palau romandrà en poder dels Gualbes fins que el darrer descendent per línia masculina, en testar, el llegarà a la comunitat de la parròquia de Sant Just i Pastor de Barcelona. El 1779 aquesta comunitat fa l'establiment de tota aquesta propietat -juntament amb la caseta annexa a la capella- a Thomas Llimona, comerciant de la ciutat.

Els segles XVIII i XIX l'edifici pateix el període de reformes més rellevants des del punt de vista de la configuració actual de la finca. És en aquest moment quan la casa s'amplià amb un nou cos cap a l'interior i altres construccions, fins a arribar al carrer Regomir. També es reorganitzà l'espai interior, dividint les grans sales de la casa gòtica en dues plantes i remodelant la façana, que es recobrí de nou i es decorà amb esgrafiats. També es construeix un corredor a sota del cos perpendicular.

No obstant però, més enllà de la importància i vàlua històrico- arquitectònica de la finca, no es pot obviar el fet que és precisament en la seva parcel·la on es localitza el testimoni de la porta sud-est de la muralla romana de la ciutat de Barcelona. L'origen d'aquesta porta es remunta al segle I tot estant modificada al segle IV amb motiu de la construcció de la nova muralla. La porta es va conservar com un únic pas (dels tres que en origen tenia) amb un gran arc, fins a l'any 1868, dit arc va desaparèixer amb motiu de l'enderroc de la finca a la que s'adossava a l'altra banda del carrer Regomir³.

Pel que fa a l'emplaçament concret, l'edifici de la present intervenció es troba inclòs al Catàleg Arquitectònic del Patrimoni Històrico-artístic de la Ciutat de Barcelona de l'any 1979: C, VI, fitxa 536 - "Sector de les Muralles Romanes". També s'inclou al Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic i Catàleg del Districte 1 – Sector Central, núm. d'element: 134. Conjunt especial del sector de les muralles romanes. Nivell B.

Intervencions arqueològiques

Les intervencions arqueològiques dutes a terme a les proximitats han permès documentar l'evolució i relació entre la fortificació romana i l'edifici termal.

L'any 2009, Núria Cabañas i Esteve Nadal al carrer del Regomir, 7-9, identificaren part de la torre circular de la muralla augustal que flanquejava la porta *praetoria* pel vessant est del *decumanus maximus*. Quant a les termes, fou possible d'identificar quatre estances, i concretar la seva construcció a mitjan dels segle I – inicis del segle II dC i la seva amortització entre mitjans del segle III dC i inicis del segle IV, moment en què es basteix la muralla baiximperial⁴.

El 2004, l'excavació dirigida per Jordi Hernández-Gasch al carrer del Regomir, 6⁵ permeté documentar del darrer quart del segle I dC una habitació absidal potser vinculada a unes termes, un criptopòrtic i un espai porticat encarat al

³ «[Pati Llimona](#)». *Inventari del Patrimoni Arquitectònic*. Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Consulta: 26 de gener de 2019.

⁴ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3198>

⁵ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/373>

decumanus maximus. Al segle IV dC es fortificà el *castellum* amb la construcció de la muralla i les torres, inclosa la de planta circular, que va amortitzar possiblement la porta monumental geminada dibuixada per Puiggarí, documentada en aquella intervenció. Per la banda oposada, la que actualment ocupen les finques de Regomir, núm. 3 i Regomir núm. 7-9, el reforç d'una torre de planta circular de la muralla fundacional va comportar en aquell mateix moment la inutilització del pas de vianants de la porta triforada.

Entre els anys 1984 i 1998⁶ es van dur diferents intervencions arqueològiques en els números 7-9 del carrer del Regomir, el número 5 del carrer del Correu Vell i el número 3 del carrer del Regomir (edifici Pati Llimona).

Pati Llimona: Durant la intervenció dels anys 1984-1985 es va obrir un gran sondeig que discorria des de l'interior de la cavitat efectuada mitjançant el buidatge parcial del farciment de la muralla romana fins a l'antiga línia de façana del casal gòtic dels Marc (façana que avui actua de paret mitgera entre la crugia medieval original i la segona crugia de l'edifici afegida durant els segles XVI-XVII).

Intervencions de 1990 i 1991: Tasques de rehabilitació del conjunt d'edificis adjacents al carrer del Regomir coneguts sota la denominació de Palau dels Gualbes, Palau dels Marc o Pati d'en Llimona, es va produir la descoberta d'estructures pertanyents a la porta sud-est de la Barcelona romana, anomenada *porta praetoria*.

Regomir, 7-9: A la intervenció del 1998 es varen efectuar sis cales. Els resultats conjunts de totes les intervencions realitzades permeten descriure l'evolució del sector de forma detallada:

Època romana: Del període fundacional es documentaren alguns trams del clos original de la colònia aixecat en aparell irregular similar a l'*opus vitatum*. Es documentà un mur que ocupà part de l'espai per on, teòricament, discorria l'*intervallum*, al costat intern de la muralla fundacional i a uns 5 m al NE de la porta romana. Aquesta ocupació de l'*intervallum* en una fase tan inicial és ben

⁶ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3337>

coneguda a Bàrcino gràcies a intervencions arqueològiques que s'han desenvolupat en d'altres sectors ocupats inicialment per aquest carrer. Pel que fa a les restes de la porta romana del Regomir, que es creia destruïda totalment l'any 1862 en el moment d'enderrocar-se l'arc de sant Cristòfol, sembla obvi pensar que se situà en aquest punt des del moment de la fundació de la colònia. No obstant això, les restes més antigues que ens han arribat d'aquesta estructura corresponen a una monumentalització de la mateixa que sembla que s'efectuà amb posterioritat (la primera meitat del segle II dC).

L'estudi de les estructures romanes documentades a la finca del carrer del Regomir 7-9 i la seva comparació amb les documentades l'any 2004 a l'altra costat del carrer, a la finca del carrer del Regomir número 6, han permès establir una amplada tipus per al decumanus de la ciutat.

A nivell macroespacial, tant les restes de la porta com els edificis públics situats a banda i banda del carrer ofereixen una visió de conjunt del sector a les darreries del segle I o inicis del segle II dC. Tant l'ocupació d'aquest sector extramurs com la importància del tipus d'edificacions que s'hi han identificat sembla que s'han de vincular, clarament, a una zona portuària que s'hauria situat davant mateix de la colònia.

En el sector de l'àrea estudiada que es troba dins de l'antiga ciutat romana tot apunta que, cap a la primera meitat del segle III dC, es construï una domus ocupant novament l'espai per on, en principi, discorria l'*intervallum*.

La part de la domus documentada s'identificà com a unes termes privades amb part d'un *hipocaustum* i la boca i àrea de treball del *praefurnium*. A la part superior d'aquests dos elements s'identificaren les restes d'una habitació calefactada decorada amb pintures que mostraven motius vegetals.

El canvi més important, però, es produí a l'exterior de la muralla. En un moment que els últims estudis sembla que situen cronològicament entre la segona meitat del segle III i inicis del segle IV dC es bastí la muralla romana baiximperial.

El fet que s'eixamplés la muralla original pel costat exterior implicà la necessària amortització del conjunt termal que se situava a llevant del tram inicial del *decumanus maximus* un cop superada la porta marítima, a l'actual finca del carrer del Regomir, 7-9.

L'última intervenció efectuada a la finca, sota la direcció de l'arqueòloga Núria Cabañas, va permetre corroborar aquesta cronologia pel que fa a l'amortització d'aquestes termes, amortització que ha d'anar lligada, necessàriament, a la construcció de la nova muralla. Pel que fa al costat de ponent del carrer, s'optà per una solució diferent: enlloc d'enderrocar l'edifici públic que s'hi ubicava aquest fou envoltat per la nova muralla per un tram que, a diferència de la resta del perímetre de la colònia, es construï totalment *ex novo*, sense poder aprofitar una muralla anterior que en aquell punt mai havia existit. L'espai ara protegit, de forma quadrangular i uns 1900 m², és el que els investigadors han vingut a anomenar, usualment, *castellum*. En algun moment del segle IV-V dC s'enderrocà parcialment el conjunt termal pertanyent a una domus que se situava a l'interior del recinte romà, a uns 5 m al NE de la porta monumental. Part dels murs foren reaprofitats per tal d'aixecar un espai que serví com a lloc d'hàbitat.

Època medieval: Cal destacar el fet que en època moderna es produí, en el sector que ens ocupa, un rebaix important del terreny tendent a regularitzar-lo per tal de bastir noves construccions. Aquest fet explica el perquè, en alguns punts, hi ha un salt estratigràfic que va des de l'antiguitat tardana a l'època moderna. Un dels punts que va oferir alguna informació referent a aquest període fou la cala efectuada a la planta baixa de l'antic palau dels Marc. Aquesta cala, excavada a tocar de l'esvoranc practicat al costat interior de la muralla romana, a uns 38 m al NE de la porta del carrer del Regomir, va permetre documentar diverses ocupacions d'aquest espai en època medieval. El primer indicatiu d'aquest període estava representat per un contenidor detrític o sitja, el rebliment del qual s'efectuà pels volts del segle IX.

La primera construcció ben documentada d'època medieval estava representada per un mur paral·lel al llenç defensiu associat a tres paviments

de morter de calç. En una fase següent, encara dins de l'època medieval, es bastí un altre edifici en el mateix punt, del que en restaven dos murs (un de paral·lel i un altre perpendicular a la muralla). Aquest últim edifici també aprofitava l'espluga artificial practicada a la cara interna de la muralla romana. Finalment, pel que fa a la informació proporcionada mitjançant la cala efectuada a tocar de l'esvoranc de la muralla, es dugué a terme la construcció del gran casal gòtic de la família Marc vers el segle XIV. Dins la fase medieval es documenten les restes fundacionals de la Capella de Sant Cristòfol, ubicada a tocar del costat exterior de la porta romana, atès que, tot i que la data oficial d'obertura de la capella és l'any 1503.

A la part central d'aquest sector, a tocar de la muralla romana -on avui se situa el pati interior de caire públic- s'identificaren tres sitges pertanyents a aquest període amortitzades durant el segle XV.

Època moderna: En relació a la cala practicada a l'interior de l'antic casal gòtic dels Marc, a tocar de la muralla fundacional romana, d'aquest període s'identificà un paviment i la seva preparació que es dataren del segle XVII. Sembla que el paviment conservà el nivell de circulació original del casal, del segle XIV.

En un moment una mica posterior es construïren quatre murs a l'interior de la cavitat oberta a la muralla.

D'un moment posterior a aquest s'identificaren un parell d'estructures menors de maó i ceràmica (un bací encastat al terra). Cal tenir present que l'antic palau gòtic dels Marc patí, durant aquest període, una important transformació arquitectònica que s'ha situat cronològicament dins el segle XVII. Aquesta transformació consistí, bàsicament, en dotar l'edifici gòtic original d'una nova crugia paral·lela a l'existent.

També d'aquest període, tot i que d'un moment una mica posterior, s'identificà un paviment de cairons que, posteriorment, fou afectat per la construcció de diverses clavegueres.

Pel que fa al sector situat extramurs del recinte romà primigeni, sembla que la seva urbanització prengué força a inicis de l'època moderna amb la construcció del Palau de l'actual carrer del Correu Vell número 5. Aquest palau es construï entre els segles XVI i XVII, tot i que patí una reforma important durant el segle XVIII.

Època contemporània: Pertanyents a aquest període s'identificaren, a la cala practicada a l'interior de l'antic casal dels Marc, a tocar de la muralla romana, un paviment de rajoles a la mescla sobre el que es col·locà un altre paviment de rajoles quadrades que s'estengué per tot aquest sector. L'última acció remarcable en aquesta àrea fou la pavimentació efectuada amb rajoles hidràuliques a principis del segle XX.

Al sector de la porta romana en aquest període s'elevà el nivell de circulació mitjançant l'aportació de nivells de regularització sobre els que es diposità, ja durant el segle XX, l'últim dels paviments que estigué en ús fins a la reforma integral de l'edifici duta a terme a finals del mateix segle.

Pel que fa al pati interior amb accés des dels carrers de Correu Vell i carreró d'en Groc, durant el segle XIX s'hi dugué a terme un important procés edificatiu que implicà una redistribució important de l'espai.

Finalment, en una última fase, es procedí a efectuar un anivellament que implicà la desaparició de tota o de part de l'estratigrafia antiga en alguns punts. Sobre aquest anivellament es construï l'últim dels paviments del sector, fet de formigó.

L'any 2014 es van realitzar diversos sondejos al subsòl de l'edifici situat al carrer del Regomir, 11-19 / Carrer del Correu Vell, 1, dirigits per Esteve Nadal. Es van documentar murs, dos paviments d'*opus signinum* corresponents a diferents estructures del conjunt termal altimperial extramurs de la muralla de mar de la colònia romana de Bàrcino, entre aquestes restes es va documentar la continuació de la piscina del *frigidarium* que es pot visitar a la planta baixa de l'edifici del carrer del Regomir, 7-9. Aquest conjunt termal va ser enderrocat amb la construcció de la muralla baix imperial a final del segle III dC.

5. METODOLOGIA

El projecte de remodelació urbanística contempla l'excavació d'un fossat d'ascensor, una obertura d'1,5m de longitud, 1,40m d'amplada i una fondària d'1,5m.

El control arqueològic es centrà en la inspecció dels treballs d'extracció de la pavimentació actual i d'excavació. Aquestes tasques s'efectuaren mecànicament.

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E. C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'Unitat Estratigràfica (UE) que individualitza els uns del altres. Cada UE es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

La identificació estratigràfica s'ha realitzat segons l'ordre d'aparició durant el procés d'excavació, utilitzant una clau, en aquest cas, d'un dígit (UE 1).

La documentació es completa amb un registre gràfic detallat, que inclou la fotografia convencional i la planimetria de tot el procés d'excavació. A la memòria s'incorpora una selecció fotogràfica d'aquelles evidències que són més representatives i que millor reflecteixen el desenvolupament de l'excavació. En l'apartat planimètric s'han registrat en planta les unitats estratigràfiques i s'han confeccionat diverses seccions.

El material extret en la present intervenció ha estat identificat amb el codi del Servei d'Arqueologia de Barcelona (004/17), i la UE a la qual pertany, **004-17-1-01**. Els dos últims dígits identifiquen materials amb característiques peculiars o inèdits que requereixen ser dibuixats.

6. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES

Els rebaixos realitzats a la finca del carrer del Correu Vell han permès documentar diverses estructures i estrats arqueològics que quedaren afectats per la instal·lació de l'ascensor (veure planimetria adjunta).

El fossat es localitzava en una petita habitació al costat est del vestíbul de l'edifici. Es troba delimitada a l'oest pel mur UE 5, la fonamentació del qual és bastida amb materials constructius reaprofitats (carreus, un capitell decorat amb rosetes i escuts), maons i pedres de mesura petita i mitjana lligats amb morter de calç blanca. Presenta 90 cm d'alçat. A l'est hi ha el mur UE 8, amb una banquetta de fonamentació de 30 cm d'amplada, bastit amb pedres de diversa mesura i maons lligats amb morter de calç blanca. S'han observat 97 cm de desenvolupament vertical. En el perfil nord del fossat s'evidencià una estructura formada per dues fileres de maons lligats amb morter de calç blanca, de 13 cm d'alçat total, la funció de la qual no ha pogut ser determinada per quedar fora de l'àmbit d'actuació.

L'actual pavimentació és constituïda per rajoles de gres de 33x33 cm disposades a junt seguit i una preparació de ciment (UE 1) d'entre 2 i 3 cm de potència. Per sota es documentaren les restes molt malmeses d'un paviment hidràulic amb decoració floral, sobretot localitzada a la meitat est del fossat, i una preparació de Portland (UE 2) de 8 cm de potència. El paviment UE 2 cobreix una riosta de fonamentació (UE 10) orientada perpendicularment als murs UE 5 i 8, tot recolzant-se. És construïda amb material constructiu divers (pedres i maons) lligats amb morter de calç blanca de gran duresa. S'han documentat 60 cm d'amplada com a mínim, malgrat que continua en direcció sud. Presenta un alçat de 42 cm.

La UE 2 cobreix també un estrat d'anivellament (UE 3) relacionat amb la construcció dels murs mitgers UE 5 i 8. La UE 3 és una capa sorrenca i flonja de color marró clar que conté abundant material constructiu (pedres i maons fragmentats) i morter disgregat. Aquest estrat cobreix la rasa de fonamentació del mur UE 5, la UE 6, de 40 cm d'amplada i 30 cm de desenvolupament

vertical, amb un farciment, la UE 4, formada per argiles soltes de color marró fosc.

L'anivellament UE 3 cobria la UE 12, un estrat de preparació i anivellament constituït exclusivament per sorres de color blanquinós. Ha proporcionat escadussers fragments d'àmfora africana, fet que permet situar la seva formació en època romana.

Per sota s'evidencià la UE 13, un estrat d'amortització disposat horitzontalment, argilosorrenc, flonjo, de color marró fosc, amb presència de petits carbons i material ceràmic constituït per africana de cuina (forma Atlante CVII-9), africana Clara D (Hayes 79) i àmfora africana (Keay 25C), amb una forquilla cronològica situada a finals del segle IV i principis del segle VI.

Aquesta capa cobreix el mur UE 15, de 66 cm d'amplada, 1,10 m de longitud i 70 cm d'alçat observat. Es troba orientat en l'eix OSO-ENE. És construït amb pedres de mesura mitjana i petita lligades amb morter de calç i sorra de color beix. En una petita porció de l'àrea excavada, a la cara est, es va observar associat amb ell les possibles restes molt malmeses d'un paviment de signinum de 2 cm de gruixària (UE 19). La UE 13 i la UE 19 cobreixen un altre estrat d'amortització (UE 14), de composició argilosa, color marró ataronjat, compacte, amb petites taques d'argila ataronjada i petits carbons. El material ceràmic recuperat permet situar la seva formació en el primer quart del segle V (africana cuina Hayes 10, Atlante CVII 9, àmfora africana Hayes VII, Africana D Lamboglia 9).

La UE 14 cobreix un mur menor, la UE 17, amb la mateixa orientació que el mur UE 15, disposat en paral·lel a ell a 26 cm de distància, de 36 cm d'amplada, 56 cm de longitud, i un alçat mínim de 30 cm. És construït amb petites pedres lligades amb morter de color beix.

Perpendicular a ambdós murs, i totalment imbricat al mur UE 15, es localitzà el mur UE 18, de 66 cm de longitud i 50 cm d'amplada mínima tot i que continua més enllà en direcció est. Té una orientació NNO-SSE. És construït amb

pedres de mesura mitjana i petita lligades amb morter de calç i sorra de color beix.

En l'espai existent entre els tres murs s'excavà l'estrat UE 16, format per sorres de color gris de consistència molt dura. El mur menor podria constituir part d'una canalització. Tan sols ha evidenciat alguns fragments de ceràmica romana (africana de cuina i comuna).

Recolzada al mur UE 17, a la seva cara ONO, s'evidencià una possible estructura (UE 20) formada per dues pedres lligades amb morter. No fou possible apreciar les seves dimensions ni orientació.

7. CONCLUSIONS

La intervenció arqueològica duta a terme al carrer del Correu Vell, 3 de Barcelona, ha permès evidenciar una petita porció de part de la trama urbana d'època romana que es pot posar en relació amb les troballes de les intervencions arqueològiques dutes a terme molt a prop.

No obstant, cal insistir en les limitacions interpretatives pel que fa a les dimensions de l'espai excavat i a la cota final assolida, que han estat insuficients per a poder observar una seqüència estratigràfica més completa i per a la interpretació funcional de les estructures evidenciades.

L'excavació ha revelat l'existència de dos murs mitgers de la finca, d'època contemporània, bastits amb alguns materials constructius reaprofitats de probable cronologia medieval (carreus, un capitell decorat amb rosetes i escuts).

Per sota dels estrats d'anivellament relacionats amb l'edificació contemporània, es detectà un estrat amb presència d'àmfora africana. La capa cobria dos murs de similars dimensions, un orientat en l'eix OSO-ENE, i l'altre perpendicular a ell, amb una orientació NNO-SSE. Foren construïts amb pedres de mesura mitjana i petita lligades amb morter de calç i sorra de color beix. En una petita porció de l'àrea excavada es va observar associat amb un dels murs les possibles restes molt malmeses d'un paviment de signinum de 2 cm de gruixària. L'esmentat estrat d'amortització i aquesta petita porció de paviment cobrien una capa de composició argilosa, color marró ataronjat, compacte, amb petites taques d'argila ataronjada i petits carbons, amb presència de ceràmica africana clara D. Aquest estrat cobreix un mur menor que podria correspondre a una canalització, l'estrat d'amortització de la qual només ha evidenciat material de cronologia romana, sense poder precisar més acuradament.

Cal afegir que es documentà una possible estructura formada per dues pedres lligades amb morter, que apareixia recolzada al mur menor de la canalització, a la seva cara ONO. Malauradament no va ser possible concretar les seves dimensions ni orientació.

La seqüència estratigràfica indica una cronologia baix imperial per a totes les estructures evidenciades, molt probablement situada a les darreries del segle IV fins a principis del segle VI, amb presència de ceràmica africana de cuina, àmfora africana i terra sigillata africana Clara D.

En relació amb la planimetria de les anteriors intervencions arqueològiques dutes a terme a la zona, cal assenyalar algunes compatibilitats i coherències espacials. A la intervenció de Correu Vell, 5 de l'any 1984⁷ (Pagès, Salgot) en destaca la localització d'un mur molt arrasat (cala Q2a, UE 23) que presenta una orientació similar a la de l'estructura UE 17, evidenciada a la present excavació. En el mateix indret, Garcia i Soler els anys 1990 i 1991⁸ posaren al descobert una línia murària perpendicular a la muralla (UE 97) separada per una de perpendicular (UE 10 i UE 147) i que continua en la UE 1019 i UE 1028, també compatible amb els murs detectats aquí.

Aquestes correspondències s'han de considerar en estrictes termes hipotètics car hem de tenir present l'espai existent entre la present intervenció arqueològica i les anteriors a les que fèiem esment.

⁷ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3337>

⁸ *Ibidem*

8. BIBLIOGRAFIA

AADD. (1982). *Gran geografia comarcal de Catalunya. Volum 8: El Barcelonès i el Baix Llobregat*. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

AADD (1992). *Història de Barcelona. La formació de la Barcelona medieval*, BANKS, P. "L'estructura urbana de Barcelona, 714-1300". pp.25-71. Enciclopèdia Catalana. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

AADD. (1993). *Congrés d'història de Barcelona. La ciutat i el seu territori, dos mil anys d'història*. Barcelona. 20, 21, 22 d'octubre de 1993. Volum I. Ponències i Comunicacions.

AADD (1997). *Els barris de Barcelona. Vol.1: Ciutat Vella i Eixample*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

AINAUD, J.; GUDIOL, J.; VERRIÉ, F. -P. (1947). *Catálogo monumental de España. La ciudad de Barcelona*. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Diego Velázquez. Madrid.

BONIFAY, M. (2004). *Etudes sur la céramique romaine tardive d'Afrique* (BAR International Series 1301). VIII 525. Oxford.

CARANDINI, A. (1997). *Historias en la Tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica. Barcelona.

GUÀRDIA, M., ESPUCHE, A. (2002). "Consolidació d'una estructura urbana". AADD. *La ciutat consolidada (segles XIV- XV)*. pp. 35-72. Enciclopèdia Catalana. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

GUÀRDIA, M., ESPUCHE, A. (2002). "Estructura urbana", a AADD. *Barcelona dins la Catalunya Moderna (segles XVI i XVIII)*, pp. 42-101. Enciclopèdia Catalana. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

HARRIS, E. C. (1990). *Principios de estratigrafía arqueológica*. Ed. Crítica, Barcelona.

PALET, J. M. (1994). *Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero-romana i l'altmedieval segles II-I aC.-segles X- XI dC.* Estudis i Memòries d'Arqueologia de Barcelona. 1. Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Institut de Cultura. Barcelona.

VENTAYOL, A.; PALAU, J.; ROCA, A. (2002). "El contexto geotécnico de la ciudad de Barcelona" Ingeniería del Terreno. IngeoTer 1. U.D. Proyectos. E.T.S.I. Minas. U.P.M. Madrid.

Netgrafia

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/>

invarquit.cultura.gencat.cat/

9. MATERIALS MOBLES

9.1. Inventari

El material és escadusser i molt fragmentat. Es tracta fonamentalment de material ceràmic (148 fragments en total), macrofauna (11 elements), malacofauna (3 exemplars), 1 fragment sense forma de vidre, 1 artefacte indeterminat de ferro i 1 fragment de vora de tègula.

Ceràmica comuna romana

El gruix del material pertanyent a aquesta forquilla cronològica àmplia, entre els segles II i VII, correspon a 20 fragments (13,6% del total), tots ells localitzats en els nivells d'amortització i també com a part del material residual dels estrats relacionats amb l'edificació del parcel·lari de cronologia contemporània.

Es tracta de produccions locals, caracteritzada per unes pastes clares, entre beix i ataronjat, amb predomini de la cocció oxidada. La única forma identificada ha estat l'olla, en 3 casos.

Cal assenyalar la presència de ceràmica comuna de pasta africana, evidenciada en 4 exemplars, un d'ells corresponent a la forma olla.

Ceràmica africana de cuina

Aquest grup ceràmic apareix en 18 fragments (12,2%). En tots els casos responen, per una banda a un conjunt residual, i per l'altra a la pervivència de certes formes en un llarg període de temps.

La pasta d'aquestes produccions és de color ataronjat, i en alguns casos presenta una patina cendrosa a la cara exterior de la vora o el coll. Les formes més representades són les tapadores (Hayes 22 i Hayes10A, amb una cronologia residual per al context que ens ocupa de 70-150 dC) i les olles (Atlante CVII-9, amb una cronologia situada entre 360-440 dC).

Àmfora tarraconense

A la present intervenció aquest és un grup ceràmic amb una escassa presència, 9 fragments (6,1%), dels quals no s'ha pogut determinar cap forma.

Àmfora africana

És un grup omnipresent a les províncies de la Mediterrània occidental entre els segles III i VII. Les primeres produccions provenen de l'àrea tripolitana en època tardorrepublikana, amb més freqüència a partir del segle III. El moment àlgid d'aquesta producció es dona entre els segles III i IV. Tradicionalment es relaciona amb el transport d'oli, malgrat que els darrers estudis han detectat residus de salmorres de peix i marisc. El vi sembla que també es transportava des de l'àrea mauritana, gala i tripolitana. La segona generació es manifesta en àmfores de mesura mitjana i cos cilíndric del tipus Keay XXV i totes les seves variants a partir del segle IV. En el segle V apareixen les àmfores de gran capacitat (tipus XXVI, XXVII, XXXV, XXXVI, LIX) i els amforiscs, amb una àmplia distribució fins ben entrat el segle VII. En el segle VI s'introdueixen els tipus VIIIb, LV, LVI, i progressivament apareixen formes similars malgrat que de dimensions encara més grans (90 litres)(VIII a i LXII). Les produccions més recents arriben a finals del segle VI (com per exemple la forma LXI) allargant-se fins el segle VII, com ho demostren diversos contextos urbans a més d'alguns assentaments rurals, on és possible que alguns productes importats continuïn a principis de segle VIII.

El gruix d'aquest material s'ha evidenciat en un total de 77 fragments (52,4%).

S'han pogut identificar alguns tipus, amb un exemplar de Keay XXV amb la variant C (360-440 dC), un individu corresponent a una Keay XXVII (primer quart del segle V) i un exemplar de Keay VII (280-380 dC).

Ceràmica Terra Sigil·lada Africana D

La pasta d'aquestes produccions és taronja (que varia entre el clar i el fosc, quasi marró), molt depurada, amb un desgreixant de partícules de calç de mida petita. El vernís és espès amb una distribució desigual sobre la peça. El color

d'aquest no és homogeni i tendeix a esquerdar-se. Les parets de les peces s'engruixeixen i les formes més representades són les pàteres, els plats, els morters i els bols. La cronologia d'aquest tipus ceràmic s'estableix entre els segles IV i VII dC. Els materials es documenten de forma majoritària en estrats d'amortització.

Es documenten 6 fragments (4% del total) pertanyents a aquest grup. En destaca un fragment de fons de morter, i pel que fa als tipus, es documenta una vora de Hayes 79 (amb una cronologia situada entre 400-500 dC) i una vora de Lamboglia 9 (360/440 dC).

Intervenció arqueològica al carrer del Correu Vell, 3 (Barcelona) 004/17

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

U.E.	Núm. Frag.	Class. Fragm.	Def. Tipo	Tècnica	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions	
					Pasta	Int.	Ext.	Int.			Ext.
13	16	13312	SF	FIN	TO	AO				EN	
13	1	13312	VO	KEA 25C	TO	AO				EN	360-440
13	4	13313	SF	FIN	TO	AO					
13	1	13250	NA	FIN	MA	AO					
13	3	13250	SF	FIN	TO	AO					
13	2	13250	SF	FIN	TO	AO					
13	1	13250	SF	FIN	TO	AM					
13	3	13250	SF	FIN	TO	AO					PASTA AFRICANA
13	1	13250	VO	OLL	TO	AO					PASTA AFRICANA
13	2	13251	SF	FIN	TO	GR					

Intervenció arqueològica al carrer del Correu Vell, 3 (Barcelona) 004/17

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

U.E.	Núm.	Frag.	Class.	Def. Fragm.	Tipo	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
								Int.	Ext.	Int.	Ext.		
13		2	13251	SF	FIN	TO	AR						
13		2	13251	FO	FIN	TO	AR						
13		1	13251	VO	FIN	TO	AR						
13		7	13258	SF	FIN	TO	AO						
13		1	13258	VO	ATL CVII-9	TO	AO					360-440	
13		1	13115	VO	HAY 79	TO	AO					400-500	
13		4	60051										
13		1	50015	VO		MO	AO						
14		1	13312	VO	KEA VII	TO	AO					280-380	
14		40	13312	SF	FIN	TO	AO						

Intervenció arqueològica al carrer del Correu Vell, 3 (Barcelona) 004/17

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

U.E.	Núm.	Frag.	Class.	Def. Fragm.	Tipo	Tècnica	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions	
							Pasta	Int.	Ext.	Int.			Ext.
14		1	13312	VO	KEA 27	TO	AO					1ER 1/4 V	
14		8	13310	SF	FIN	TO	AO						
14		5	13313	SF	FIN	TO	AO						
14		6	13258	SF	FIN	TO	AO						
14		1	13258	FO	FON	TO	AO						
14		1	13258	VO	HAY 10A	TO	AO						
14		1	13250	VO	ATL CVII-9	TO	AO						
14		1	13115	VO	LAMB 9	TO	AO					360/440	
14		1	13115	VO	FIN	TO	AO						
14		1	13115	VO	FIN	TO	AO						

Intervenció arqueològica al carrer del Correu Vell, 3 (Barcelona) 004/17

INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

U.E.	Núm.	Frag.	Class.	Def. Fragm.	Tipo	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
								Int.	Ext.	Int.	Ext.		
14		1	13115	FO	MOR	TO	AO						
14		1	13250	VO	OLL	TO	AO						
14		1	13250	VO	OLL	TO	AO						AMB NANSA
14		2	60054										
14		5	60051										
14		1	50015	VO		MO	AO						
15		1	13250	SF	FIN	TO	AO						
16		1	13258	VO	HAY 22	TO	AO					70-150	
16		2	13250	SF	FIN	TO	AO						
16		1	13250	NA	FIN	TO	AO						

TAULA CODIS PER A INVENTARI DE MATERIALS ARQUEOLÒGICS

CERÀMICA

1. CLASSIFICACIÓ

11000	Prehistòria	13050	campaniana/vernís negre indeterminada
11001	Neolítica	13051	precampaniana
11050	del Coure	13052	campaniana A
11101	del Bronze	13053	campaniana A tardana
11101	del Bronze antic	13054	campaniana B
11102	del Bronze mig	13055	campaniana B-oide
11103	del Bronze final	13056	campaniana C
12000	Protohistòrica sense determinar	13057	campaniana empuritàna
12001	feno-púnica indeterminada	13058	etrusca vernís negre
12002	feno-púnica engalba vermella	13059	imitacions campanianes
12003	feno-púnica engalba negra	13060	vernís negre púnic
12004	no-púnica engalba comuna		
12005	grega d'occident	13100	terra sigillata indeterminada
12050	roja a torn	13101	presigillata
12051	engalba roja	13102	T S precoç
12052	pintada	13103	T S aretina
12053	comuna ibèrica	13104	T S itàlica
12054	grisa de la costa catalana	13105	T S tardo-itàlica
12055	grollera	13106	T S sudgàl·lica
12056	grans recipients d'emmagatzematge	13107	T S marmorata
13000	Món Clàssic sense determinar	13108	T S clara B
13001	grega indeterminada	13109	T S hispànica tardana
13002	<i>buchero nero</i>	13110	T S hispànica indeterminada
13003	àtica figures negres	13111	T S africana A
13004	àtica figures vermelles	13112	T S africana A/D
13005	àtica vernís negre	13113	T S africana A/C
13006	taller de les petites estampetes	13114	T S africana C
13007	taller de Rhode	13115	T S africana D
13008	taller de Nikia-Ion	13116	T S africana indeterminada
13009	taller de pàteres 3 palmetes radials	13117	imitacions T S hispànica
		13118	T S clara
		13119	T S lucente

13120	paleocristina grisa	13300	àmfora indeterminada
13121	paleocristina ataronjada	13301	àmfora massaliota
13122	<i>late Roman C</i>	13302	àmfora feno-púnica
13123	produccions orientals (corintia)	13303	àmfora ebussitana
13124	vidriada romana	13304	àmfora romana
13125	imitacions clara D	13305	àmfora greco-itàlica
13126	paleocristina pintada	13306	àmfora itàlica
		13307	àmfora gà·lica
13150	parets fines indeterminades	13308	àmfora hispànica
13151	parets fines itàliques	13309	àmfora bètica
13152	parets fines d'Acco	13310	àmfora de la Tarraconense
13153	parets fines sudgà·liques	13311	àmfora lusitana
13154	parets fines "clofolla d'ou"	13312	àmfora africana
13155	parets fines hispàniques	13313	àmfora oriental
13156	imitacions parets fines	13314	suports d'àmfores
		13315	amforiscs
13200	llàntia indeterminada	13316	disc terra cuïta
13201	llàntia grega	13317	taps
13202	llàntia republicana	13318	fragments vasos retallats
13203	llàntia republicana vernís negre	13319	altres accessoris
13204	llàntia imperial	13320	<i>dollia</i>
13205	llàntia imperial de volutes	13321	àmfora rodia
13206	llàntia imperial de disc	13322	àmfora corintia
13207	llàntia africana de canal	13323	àmfora Samos
13208	llàntia africana		
13209	llàntia africana paleocristiana	13400	comuna a torn oxidada d'època indeterminada
13210	llàntia africana ARS	13401	comuna a mà oxidada d'època indeterminada
		13402	comuna a torn reduïda d'època indeterminada
13250	comuna oxidada	13403	comuna a mà reduïda d'època indeterminada
13251	comuna reduïda	13404	comuna oxidada d'època indeterminada
13252	comuna baix-imperial	13405	comuna reduïda d'època indeterminada
13253	comuna engalba blanca	13406	comuna a torn bescuitada indeterminada
13254	comuna engalba negra		
13255	comuna engalba vermella	13500	comuna oxidada medieval
13256	comuna roig pompeïà	13501	comuna reduïda medieval
13257	comuna itàlica	13502	comuna bescuitada medieval
13258	comuna africana de cuina		
13259	comuna emporitana oxidada		
13260	comuna de cuina acurada		
13261	imitacions comuna africana		
13262	comuna bescuitada		
13263	ceràmica comuna de Lípari		
13264	ceràmica daurada		
13265	ceràmica eivissenca tardo antiga		
13266	ceràmica de Pantelleria		
13267	ceràmica itàlica tardo antiga		

14000	Món medieval i modern indeterminat	14126	blanca i blava de la cirera
14001	comuna oxidada a mà	14128	blanca i blava Paterna-Manises
14002	comuna oxidada a torn	14129	blanca i groga “orla d’influència del Renaixement”
14003	comuna oxidada vidriada		
14004	comuna reduïda a mà		
14005	comuna reduïda a torn	14200	reflex metàl·lic
14006	comuna reduïda vidriada	14201	reflex metàl·lic producció catalana
		14202	reflex metàl·lic de l’ungla
14050	islàmica indeterminada	14203	reflex metàl·lic de sanefa amb gallons
14051	islàmica verd-manganès	14204	reflex metàl·lic de sanefa amb fulles
14052	islàmica melada	14205	reflex metàl·lic de sanefa en negatiu
14053	islàmica corda seca total	14206	reflex metàl·lic decoració floral
14054	islàmica corda seca parcial	14207	reflex metàl·lic de fons picat
14055	islàmica esgrafiada	14208	reflex metàl·lic de pinzell-pinta
14056	islàmica pintada	14209	reflex metàl·lic decoració geomètrica
14057	islàmica daurada reflex metàl·lic	14210	reflex metàl·lic amb lletres o anagrames
14058	islàmica a motlle	14211	reflex metàl·lic i blava
14059	islàmica comuna oxidada	14212	reflex metàl·lic de Paterna
14060	islàmica comuna reduïda	14213	reflex metàl·lic de Manises
14061	islàmica manganès sota coberta melada	14214	reflex metàl·lic de Paterna-Manises
14062	islàmica vidrada	14215	reflex metàl·lic sanefa reticulada
14100	vidrada blanca	14250	blanca i manganès
14101	blanca i blava	14251	blanca-manganès blau i manganès
14102	blanca i blava de Barcelona	14252	blanca-manganès verd i manganès
14103	blanca i blava catalana	14253	blanca-manganès verd i manganès de Paterna
14104	blanca i blava d’orles diverses	14254	blanca-manganès verd i manganès de Manises
14105	blanca i blava de la botifarrada	14255	blanca-manganès verd i manganès catalana
14106	blanca i blava de l’arracada	14256	blanca-manganès i verd
14107	blanca i blava d’influència francesa	14257	blanca-manganès i polícroma
14108	blanca i blava de la cirereta		
14109	blanca i blava de faixes o cintes	14300	pisa blanca
14110	blanca i blava de la Segarra	14301	pisa decorada
14111	blanca i blava d’Escornalbou	14302	porcellana
14112	blanca i blava de la panotxa	14303	Pickman/Cartuja
14113	blanca i blava regalats	14304	d’importació
14114	blanca i blava de Poblet	14305	maiolica lligur
14115	blanca i blava de sanefa negativa	14306	polícroma
14116	blanca i blava de transició		
14117	blanca i blava amb la Tau		
14118	blanca i blava d’influència de Savona	14400	vaixella segle XX
14119	blanca i blava corbata o palmera		
14120	blanca i blava ditada	15000	material ceràmic no recipient
14121	blanca i blava de blondes		
14122	blanca i blava de Paterna		
14123	blanca i blava de Manises		
14124	blanca i blava de Manises i groga		
14125	blanca i blava de la figueta		

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SN
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
abocador	AB
escòria	ER
pom agafor	AG
broc	BR
orelleta	OR
peu	PE
pivot	PI
bec	BE

Per a llànties:

<i>Infundibulum</i>	IN
Pico (<i>rostrum</i>)	RO
Orla (<i>margo</i>)	MA
Disc	DI
Volutes	VL

3. TIPOLOGIA: Per materials del Món Clàssic amb una tipologia ja establerta.

ABAS.	Abascal
AFRIC.	Africana
AGUARD.	Aguarod
ALM.	Almagro
ATL.	Atlante
BAIL.	Bailey
BEL.	Beltran
BRUCK.	Bruckner
DECHEL.	Dechelette
DRAG	Dragendorf
DRES.	Dressel
EBUS.	Ebusitana
GOUD.	Goudineau
H.	Hayes
HALT.	Haltern
HERM.	Hermet
KEAY	Keay

LAMB.	Lamboglia
LAIET.	Laietana
LOPEZ	López Mullor
LUDOW.	Ludowici
M.	Morel
MEZQ.	Mezquiriz
OBER.	Oberaden
OELM.	Oelman
OST.	Ostia
OSW.	Oswald
PALL.	Pallarès
PASC.	Pascual
RIG.	Rigoir
RITT.	Ritterling
SAL.	Salomonson
SPT.	Spitzer

4. FORMA: Per a materials no classificats tipològicament. Bàsicament, ceràmiques prehistòriques, medievals i modernes)

Ceràmica a mà:

bol/vas carenat	BCA
bol/vas cilíndric	BCI
bol/vas bitroncocònic	BBT
bol/vas troncocònic	BTR
bol/vas elíptic	BEL
bol/vas globular	BGL
bol/vas globular amb coll	BGC
bol/vas germinat	BGE
bol/vas múltiple	BMU
bol/vas ovoide	BOV
bol/vas perfil en S	BPS
bol/vas semiesfèric	BSE
bol/vas subesfèric o subesfèric de vora exvasada	BSU
copa	COP
cullera	CUL
formatgera	FOR
forma indeterminada	FIN
fragment retallat no perforat	FRN
fragment retallat perforat	FRP
gresol	GES
paleta	PAL
plat carenat	PCA
plat/tapadora	PLT

plata PLA
suport SOP
tassa TAS

Ceràmica a torn:

Ceràmica grega

Alabastró ALA
Àmfora AMF
Aryballos ARY
Hydria HYD
Kalathos KAL
kratera calze KCA
kratera campana KCP
krateracolumnes KCO
kratera volutes KVO
kylix KYL
lebes LEB
lekythos LEK
oinochoe OIN
pelike PEL
skiphos SKI
stamnos STA
ungüentari bulb UBU
ungüentari fusiforme UFU
ungüentari UGU

Ceràmica clàssica, medieval i moderna

abeurador ABE
ampolla AMP
bací BAC
barral BLN
bol BOL
canalobre CAN
cassola CSS
cassola patina cendrosa CSC
càntir CAT
catúfol CAF
colador COL
copa COP
cossi COS
cremaperfums CRP
cubell CUB
escalfeta ESF
escudella ESC
escudella d'orelletes EOR
fogó FOG
formes amb abocador FAB
formes obertes FOB
formes tancades FTA

forma indeterminada FIN
fruiter FRU
gerra GER
gerreta GET
gerro GRR
gibrell GIB
got GOT
greixonera GRE
guardiola GUA
llàntia cassola i bec pessigat LCB
llàntia peu alt LPA
llàntia piquera LPI
llumanera LLU
menjadora MEN
mesura MES
morter MOR
motlle MOT
motlle sigillata MSG
olla OLL
olla patina cendrosa OPC
orsa ORS
pàtera PTT
plat PAT
plat d'ala PDA
plat/tapadora PTA
plat/tapadora vora fumada PTF
plata PLA
plat tallador PTL
poal POA
pot POT
pot de farmàcia PFA
rentamans REN
safata SAF
saler SLR
salsera SAL
servidora SEV
setrill SET
sitra SIT
suport SOP
suport d'anell SAN
suport rodet SRD
tallador TAL
tapadora TAP
tassa TAS
tenalla TEN
test TES
tinter TIN
tupí TUP
urna URN
xocolatera XOC

Material ceràmic no recipient (codi classificació 15000):

artefacte no definit	AND
bola	BLA
cilindres de forn	CFO
dena	DEN
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fragment d'argila indet.	FAI
fussaiola	FUS
joguina	JOG
màscara	MAS
pes de teler circular	PTC
pes de teler oval	PTO
pes de teler rectangular	PTR
pes de teler indeterminat	PTI
pes de teler troncocònic	PTT
pipes	PIP
placa	PLC
rodet	ROD
tres peus terrisser	TPT
disc circular terrisser	DCT
suport llar de foc	SLF
peça circular foradada	PCF

4. TÈCNICA

a mà	MA
a torn	TO
a torn lent	TL
a motlle	MO
motlle cistelleria	MC
ensablada	EN
indeterminada	IN

5. DECORACIÓ

acanalada	AC
aiguada	AG
aplicació	AL
aplicació metàl·lica	AM
aplicació pasta blanca	AL
aplicació pasta roja	AR
aplicació pedres	AP
baquetons	BA
barbotina	BB
bigoti	BI

botons	BO
calada	CA
cordons digitacions	CD
cordons incisió	CI
cordons impressió	CM
cordons llisos	CL
cordons pessigats	CP
ditada	DI
esgrafiada	ES
excisa	EX
impresa canya/os	IO
impresa cardial	IC
impresa cistelleria	IL
impresa digitada	ID
impresa espàtula	IE
impresa estampillada	NP
impresa pinta	LL
impresa punxó	MA
impresa puntillada	MG
impresa raspatllada	MO
impresa teixit	IT
impresa ungulada	IU
impressió fent incisió	IM
impressions diverses	IF
incisa	IN
incisa pintada	NP
llengüeta	LL
mamellons	MA
mangra	MG
motlle	MO
mugró	MU
ondulació en vora	OV
perforada	PF
pessigada	PE
pintada blanca	PB
pintada negra	PN
pintada roja	PR
pintada roig-marronós	PM
polícroma	PP
pseudoexcisa	PS
rodeta	RO
vernís roig	VR

6. PASTA

grollera	GO
grollera oxidada	GO
grollera reduïda	GR
grollera mixta	GM
acurada oxidada	AO

acurada reduïda	AR
acurada mixta	AM
acurada bescuitada	AB
grollera bescuitada	GB
bescuitada	BE
caolinítica	CA

7. ACABATS

allisat	AL
allisat amb fang	AF
arenós	AR
brunyit	BR
encastació de fang	EF
engalbat	EN
esmaltat	EM
espatulat	ES
estriat	ET
marques terrisser	MT
pàtina cendrosa	PC
pentinada	PE
pintat	PI
rugós	RU
<i>strice</i>	ST
vernissat	VE
vidrat	VI

METALL

1. CLASSIFICACIÓ

20000	indeterminat
20001	bronze
20002	ferro
20003	plata
20004	or
20005	plom
20006	aleacions diverses
20007	altres metalls
20008	coure

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap	AGC
alabarda	ALB
àncora	ANC
anell	ANL
anella	ANE
arracada	ARR
arreus de cavall	ARC
artefacte indeterminat	ATI
ast	AST
bala	BAL
barra	BRR
bola/boleta	BLT
bomba	BOM
botó	BOT
braçalet	BRA
braser	BRS
cadena	CAD
clau	CLA
dena	DEN
destral	DRT
diadema	DMA
didal	DID
elements de carro	ECR
elements religiosos	ERE
enformador	ENF
escarpa	EPA
escòria	ESR
escultura	ESC
escut	EST
espasa	ESP
falcata	FAL
fíbula indeterminada	FBI

fíbula anular	FAN
fíbula d'apèndix caudal	FAC
fíbula de bucla	FBU
fíbula de naveta	FNA
fíbulade pivot	FPV
fíbula doble ressort	FDR
fíbula indígena de colze	FIC
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fil/frag. riscle/anell/braçalet	FFR
frontissa	FTS
ganivet	GNV
gerra	GER
globelet	GOB
llingot	LIN
mirall	MRL
moneda	MON
pectoral	PEC
penjant	PJA
pinces	PNC
placa	PLC
pondius	PON
punta fletxa	PFL
punta llança/javelina	PLJ
punxó	PNX
punyal	PNY
serra	SER
sivella	SIV
vas	VAS
xinxeta	XIN

3. TÈCNICA

forja	FJ
fosa	FS
cisellar	CS
repussar	RP
calat	CL

VIDRE

1. CLASSIFICACIÓ

30000	vidre
30001	pasta vítrea
30002	cristall
30003	escòria

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SF
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
peu	PE
pivot	PI
bec	BE
pom/agafador	AG
escòria	ER
boca	BO

3. FORMA

fragment no definit	VIN
ampolla	AMP
amforisc	VAR
barreta	BAR
bol	BOL
camafeu	VCS
copa	COP
dena	DEN
element construcció	VEC
element d'ús funerari	VEF
element d'ús personal	VEP
flascons	VFL
gerra	GER
plat	PAT
plata	PLA
setrill	SET
ungüentari	UGU
vas	VAS

4. TÈCNICA

realització no definida	VIN
vidre-mosaic	AMP
motlle decorat	VAF
motlle baix relleu	MB
motlle volum rodó	MR
poliment	VL
tallat	VT
gravat	VG
amb aplicacions	VA
fondi d'or	VO
pintat	VP
bufat	VG

MATERIAL LÍTIC

1. CLASSIFICACIÓ

40000	indeterminat	anell	ANE
40001	sílex	artefacte indeterminat	ATI
40002	quars	artefacte no definit	ATD
40003	jaspi	baix relleu	BAR
40004	granit	bala	BAL
40005	arenisca	bola	BLA
40006	volcànic	braçalet	BRA
40007	micaesquistos	braçalet d'arquer	BÇA
40008	caliça	cassoleta	CTA
40009	marbre	dena	DEN
40010	alabastre	enformador	ENF
40011	conglomerat	escultura	ESC
40012	travertí	figura zoomorfa	FZM
40013	pissarra	figura antropomorfa	FAN
40014	pedres precioses	gresol	GES
40015	minerals	inscripció	INS
40016	fòssils	mà de molí	MMO
40017	rierencs	molí barquiforme	MBA
40018	calcària	molí (roda)	MOL
		morter	MOR
		motlle de fundició	MFU
		peça circular foradada	PCF
		peça circular no perforada	PCN
		pedestal	PED
		penjant	PJA
		placa	PLC
		placa decorada	PDC
		placa foradada	PFD
		punyal	PNY
		sarcòfag	SAR

2. FORMA

pedra tallada no retocada ascla	ASC
pedra tallada no retocada fulla	FLL
pedra tallada no retocada rebuig	REB
nucli fragmentat	FNU
nucli amb còrtex	NCO
nucli sense còrtex	NSC
pedra retocada perforador	PFD
pedra retocada gratador	GRA
pedra retocada rascadora	RAS
pedra retocada làmina de dors	LDO
pedra retocada làmina retocada	LRE
pedra retocada punta de dors	PDO
pedra retocada punta (retoc simple)	PUN
pedra retocada geomètric	GEO
pedra retocada denticulat	DNT
pedra retocada truncadura	TRU
pedra retocada punta de fletxa	PFL
pedra retocada osca	OSC
pedra polida cisell	CIS
pedra polida destal	DTA
allisador	ALS
àncora	ANC

MATERIALS CONSTRUCCIÓ

1. CLASSIFICACIÓ

50000	alabastre
50001	arenisca
50002	elements ceràmics
50003	estuc/arrebossat
50004	fusta
50005	ímbrex
50006	indeterminat
50007	maó
50008	marbre
50009	morter
50010	mosaic
50011	tessel·les
50012	opus signinum
50013	pintura/estuc pintat
50014	rajoles
50015	tegula
50016	tegula “mammata”
50017	tegula de suports
50018	terracotes
50019	tovots/tapial
50020	cornisa
50021	columna
50022	capitell
50023	carreu
50024	antefix
50025	canonada
50026	gàrgola
50027	tubuli
50028	teula vidrada
50029	teula
50030	rajola blanca i blava (XVI)
50031	rajola blanca i blava moderna (XVII-XVIII)
50032	rajola polícroma (XVIII- XIX)
50033	rajola polícroma anterior (XVIII)
50034	rajola blanca i blava anterior (XVIII)
50035	canaló
50036	motllura
50037	rajola vidrada
50038	totxana

MATÈRIA ORGÀNICA

1. CLASSIFICACIÓ

60000	matèria orgànica general
60001	os
60002	ivori
60003	closca
60004	fusta treballada
60005	teixit
60006	cuïro
60007	vegetals
60008	paper
60050	restes antropològiques
60051	macrofauna
60052	microfauna
60053	fauna aquàtica
60054	malacofauna
60055	fusta no treballada
60056	carbó
60057	granes
60058	fauna terrestre no definida

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap agulla o punxó	AGC
ampolla	AMP
anell	ANE
aplic	APL
artefacte d'os/petxina/ibori	OPI
artefacte no definit	AND
beiana	BEI
bossa	BSA
botó	BOT
braçalet	BRA
caixa	CXA
calçat	CÇA
cistell	CTL
cistelleria	CIS
corda	CDA
corn tallat	COT
cullera	CUL
cullereta tocador	CUT
dau	DAU
dena	DEN
dent decorada	DTD
dent perforada	DTP

diari	DIA
enformador	ENF
espàtula	ESP
falange decorada	FLD
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fitxa de joc	FIJ
frontissa	FTS
fus	FUS
fusta frag. indet.	FFI
fusta construcció naval	FCO
fusta construcció	FCN
ganxet	GAN
mànec	MEC
marcador	MCD
penjant	PJA
petxina frag. polida	POP
pinta	PNT
polidor	PUL
punta fletxa	PFL
punxó	PNX
punyal	PNY
raspall	RAS
resquill apuntat	RQA
sabates	SAB
tapadora	TAP
teixit	TXI
ullal porc sengnar tallat	UPS

3. TÈCNICA

matèria prima sense modificar	MPS
matèria prima en procés de fabricació	MPF
matèria prima modificada	MPM

MOSTRES PER A ANÀLISIS

70000	terra
70001	morter
70002	pedra
70003	metall
70004	carbó (anàlisi antracològica)
70005	pol·len
70006	granes
70007	llavors
70008	carbó (C14)

10. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17		U.E.: 1	
Tipus d'U.E.: Estructura positiva		Definició: Paviment	
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Morter, Pedra treballada			
Color: Blanc	Cota Superior: 7,00 (en metres)	Cota Inferior: 6,95 (en metres)	
Amplada: 0,00 (en metres)	Longitud: 0,00 (en metres)		
Relacions Físiques: Cobreix a: 2 És lliura a: 5-8			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació: Rajoles de gres de 33x 33cm disposades a junt seguit.			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17		U.E.: 2	
Tipus d'U.E.: Estructura positiva		Definició: Paviment	
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter			
Color: Gris	Cota Superior: 6,95 (en metres)	Cota Inferior: 6,87 (en metres)	
Amplada: 0,00 (en metres)	Longitud: 0,00 (en metres)		
Relacions Físiques: Cobreix a: 3-7-10 És cobert per: 1 És lliura a: 8			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació: Rajola hidràulica amb motius geomètrics i vegetals. Inclou una preparació de portland.			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 3
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició:		
Textura:	Consistència:		
Composició Geològica: Pedres			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color:	Cota Superior: 6,87 (en metres)	Cota Inferior: 6,20 (en metres)	
Relacions Físiques: Cobreix a: 4-12 És cobert per: 2-7 És tallat per: 9-11 És lliura a: 5			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació:			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 4
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Farciment		
Textura: Argil·losorrenca	Consistència: Solta		
Composició Geològica: Argiles, Sorres			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial:			
Color: Marró fosc	Cota Superior: 6,45 (en metres)	Cota Inferior: 6,18 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 3 És tallat per: 11 Farceix a: 6 És lliura a: 5			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació:			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 5
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Mur		
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter, Pedra treballada			
Color: Blanc	Cota Superior: 0,00 (en metres)	Cota Inferior: 0,00 (en metres)	
Amplada: 0,00 (en metres)	Longitud: 0,00 (en metres)		
Relacions Físiques:			
Farceix a: 6 Se li lliura: 1-3-4-10			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació: Mur mitger de la finca pel costat O del fossat d'ascensor.			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 6
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Rasa de fonamentació		
Cota Superior: 6,45 (en metres)	Cota Inferior: 6,18 (en metres)		
Relacions Físiques:			
Talla a: 12 És tallat per: 11 És farcit per: 4-5			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació:			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 7
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Claveguera		
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter			
Color: Vermell	Cota Superior: 6,90 (en metres)	Cota Inferior: 6,76 (en metres)	
Amplada: 0,00 (en metres)	Longitud: 0,00 (en metres)		
Relacions Físiques:			
Cobreix a: 3 És cobert per: 2			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació: Localitzada al límit N del fossat.			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 8
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Mur		
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter, Pedra treballada			
Color: Blanc	Cota Superior: 6,82 (en metres)	Cota Inferior: 6,10 (en metres)	
Amplada: 0,00 (en metres)	Longitud: 0,00 (en metres)		
Relacions Físiques: Cobreix a: 13 Farceix a: 9 Se li lliura: 1-2-10			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació: Mur mitger de la finca pel costat E del fossat d'ascensor.			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 9
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Rasa de fonamentació		
Cota Superior: 6,82 (en metres)	Cota Inferior: 0,00 (en metres)		
Relacions Físiques: Talla a: 3-12-13 És farcit per: 8			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació:			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 10
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Mur		
Composició Geològica: Pedres			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter			
Color: Blanc	Cota Superior: 6,80 (en metres)	Cota Inferior: 6,37 (en metres)	
Amplada: 0,60 (en metres)	Longitud: 0,90 (en metres)		
Relacions Físiques: És cobert per: 2 Farceix a: 11 És lliura a: 5-8			
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)		Datació:	
Interpretació: Riosta de fonamentació.			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17		U.E.: 11
Tipus d'U.E.: Estructura negativa/retall	Definició: Rasa de fonamentació	
Cota Superior: 6,80 (en metres)	Cota Inferior: 6,37 (en metres)	
Relacions Físiques: Talla a: 3-4-6 És farcit per: 10		
Fase Cronològica: Època contemporània (XIX-XXI)	Datació:	
Interpretació:		

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17		U.E.: 12
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Anivellament	
Textura: Sorrenca	Consistència: Solta	
Composició Geològica: Sorres		
Composició Orgànica:		
Composició Artificial:		
Color: Blanc	Cota Superior: 6,20 (en metres)	Cota Inferior: 5,80 (en metres)
Relacions Físiques: Cobreix a: 13-15 És cobert per: 3 És tallat per: 6-9		
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)	Datació:	
Interpretació:		

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17		U.E.: 13
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Abandonament	
Textura: Argil·losorrenca	Consistència: Solta	
Composició Geològica: Argiles, Sorres		
Composició Orgànica: Carbons, Fauna		
Composició Artificial: Ceràmica		
Color: Marró fosc	Cota Superior: 6,00 (en metres)	Cota Inferior: 5,75 (en metres)
Relacions Físiques: Cobreix a: 14-19 És cobert per: 8-12 És tallat per: 9 És lliura a: 15		
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)	Datació: Finals IV - principis VI. Hayes 79	
Interpretació:		

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 14
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Abandonament		
Textura: Argilosa	Consistència: Compacta		
Composició Geològica: Argiles			
Composició Orgànica: Carbons, Matèria en descomposició			
Composició Artificial:			
Color: Marró fosc	Cota Superior: 5,75 (en metres)	Cota Inferior: 5,40 (en metres)	
Relacions Físiques: Cobreix a: 16-17-18-20 És cobert per: 13-19 És lliura a: 15			
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)		Datació: 1er quart V. Lamboglia 9	
Interpretació: Restes d'argila cremada.			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 15
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Mur		
Composició Geològica: Pedres			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter			
Color: Beige	Cota Superior: 6,00 (en metres)	Cota Inferior: 0,00 (en metres)	
Amplada: 0,60 (en metres)	Longitud: 1,10 (en metres)		
Relacions Físiques: És cobert per: 12 Se li lliura: 13-14-16-19 És solidària amb: 18			
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)		Datació:	
Interpretació: 70 cm d'alçat observat. Orientat en l'eix OSO-ENE			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 16
Tipus d'U.E.: Estrat/nivell	Definició: Farciment		
Textura: Sorrenca	Consistència: Compacta		
Composició Geològica: Sorres			
Composició Orgànica: Matèria en descomposició			
Composició Artificial:			
Color: Gris	Cota Superior: 5,64 (en metres)	Cota Inferior: 5,45 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 14 És lliura a: 15-17-18			
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)		Datació:	
Interpretació:			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17			U.E.: 17
Tipus d'U.E.: Estructura positiva	Definició: Mur		
Composició Geològica: Pedres			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter			
Color: Beige	Cota Superior: 5,62 (en metres)	Cota Inferior: 0,00 (en metres)	
Amplada: 0,36 (en metres)	Longitud: 0,56 (en metres)		
Relacions Físiques: És cobert per: 14 És lliura a: 18 Se li lliura: 16 És solidària amb: 20			
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)		Datació:	
Interpretació: Pertanyent possiblement a una canalització.			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17		U.E.: 18	
Tipus d'U.E.: Estructura positiva		Definició: Mur	
Composició Geològica: Pedres			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter			
Color: Beige	Cota Superior:	5,38 (en metres)	Cota Inferior: 0,00 (en metres)
Amplada: 0,50 (en metres)		Longitud: 0,66 (en metres)	
Relacions Físiques: És cobert per: 14 Se li lliura: 16-17 És solidària amb: 15			
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)		Datació:	
Interpretació:			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17		U.E.: 19	
Tipus d'U.E.: Estructura positiva		Definició: Paviment	
Composició Geològica:			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Material de construcció, Morter			
Color: Altres	Cota Superior:	5,72 (en metres)	Cota Inferior: 5,70 (en metres)
Amplada: 0,00 (en metres)		Longitud: 0,00 (en metres)	
Relacions Físiques: Cobreix a: 14 És cobert per: 13 És lliura a: 15			
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)		Datació:	
Interpretació: Opus signinum			

Nom Jaciment/Codi: CORREU VELL, 3, (BARCELONA) 004-17		U.E.: 20	
Tipus d'U.E.: Estructura positiva		Definició: Altres	
Composició Geològica: Pedres			
Composició Orgànica:			
Composició Artificial: Morter			
Color: Blanc	Cota Superior: 5,45 (en metres)	Cota Inferior: 0,00 (en metres)	
Amplada: 0,00 (en metres)	Longitud: 0,00 (en metres)		
Relacions Físiques: És cobert per: 14 És solidària amb: 17			
Fase Cronològica: Món romà baiximperial (III-VII)		Datació:	
Interpretació: Estructura indeterminada atesa les reduïdes dimensions de l'espai excavat.			

11. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

10.1. Documentació fotogràfica

Foto 1: Vista prèvia dels treballs

Foto 2: Inici de l'excavació

Foto 3: Restes del paviment UE 2 després de l'extracció del paviment actual UE 1

Foto 4: Tasques d'excavació de la preparació del paviment UE 2

Foto 5: Aparició de la banqueta de fonamentació del mur UE 8

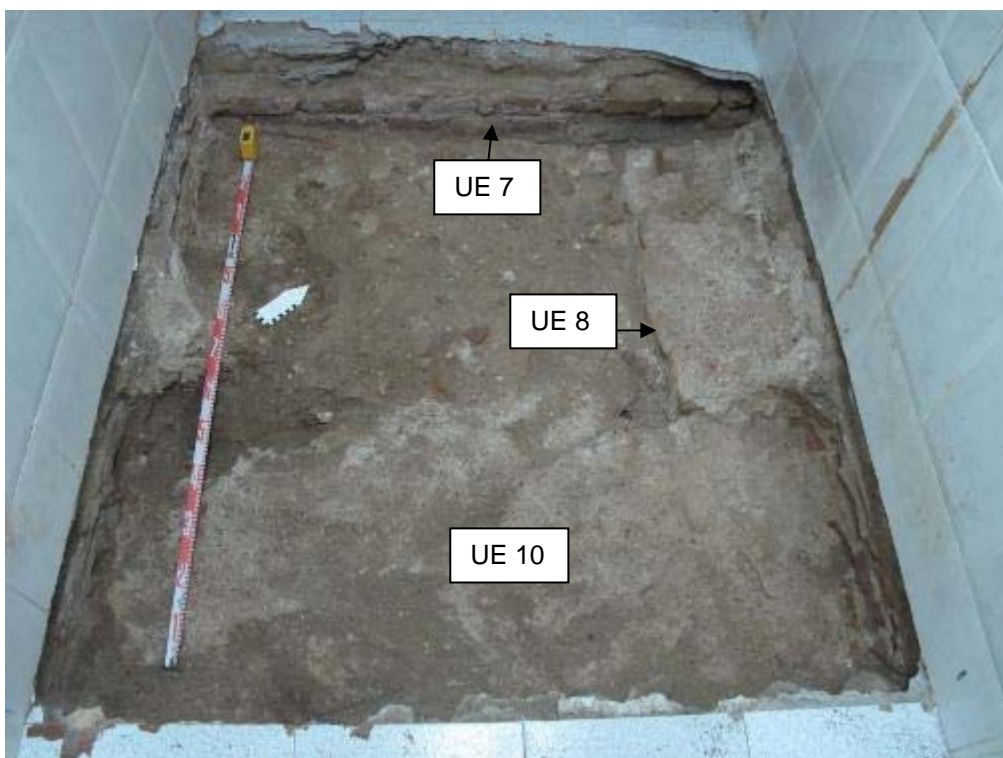

Foto 6: Inici d'excavació de la UE 3 amb estructures contemporànies

Foto 7: Inici d'excavació de la UE 3 amb estructures contemporànies

Foto 8: Detall de la banqueta del mur UE 8

Foto 9: Detall de la claveguera UE 7

Foto 10: Inici de les sorres UE 12

Foto 11: Inici de les sorres UE 12

Foto 12: Detall de l'alçat del mur UE 8

Foto 13: Alçat riosta UE 10

Foto 14: : Alçat mur UE 5

Foto 15: Inici de l'estrat UE 13

Foto 16: Inici de l'estrat UE 13

Foto 17: Detall alçat riosta contemporània UE 10

Foto 18: Eliminació UE 10

Foto 19: Posterior a l'eliminació d'UE 10

Foto 20: Detall seqüència estratigràfica al perfil N

Foto 21: Inicial del mur UE 15

Foto 22: Inicial del mur UE 15

Foto 23: Murs UE 15, UE 17 i UE 18

Foto 24: Murs UE 15, UE 17 i UE 18

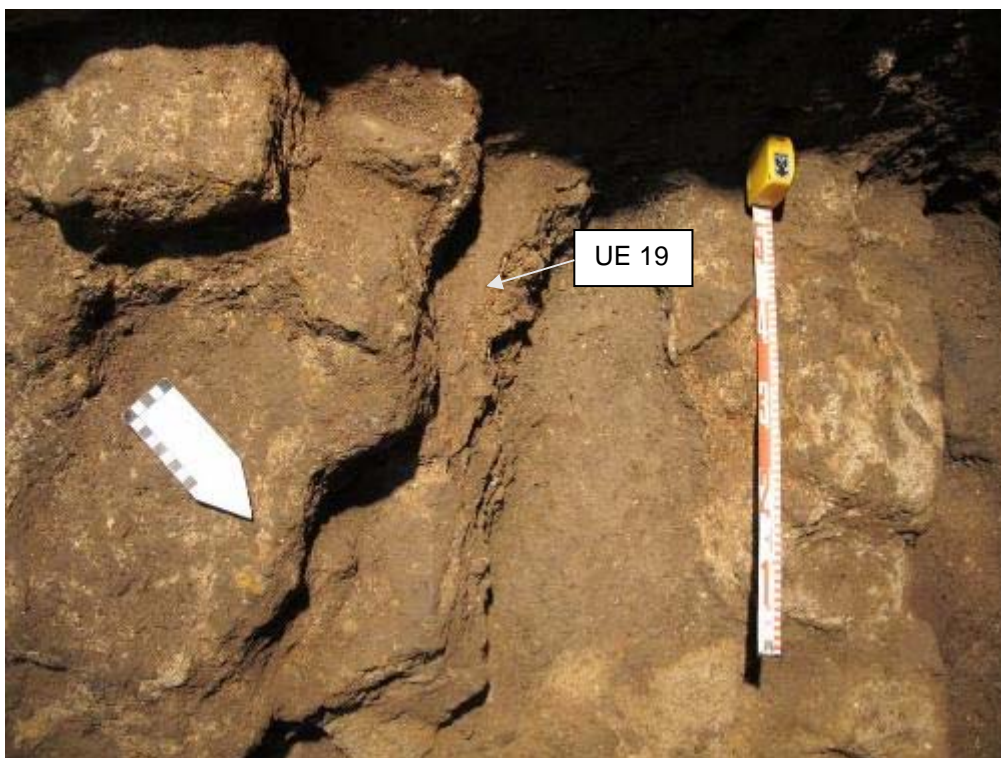

Foto 25: D'esquerra a dreta. Mur UE 15, paviment UE 19, estrat UE 16 i mur UE 17

Foto 26: Mur UE 15 amb possible paviment associat UE 19

Foto 27: Vista general

Foto 28: Detall dels murs 15, 17 i 18 i estructura UE 20

Foto 29: Estrat UE 16 associat als murs 15, 17 i 18

Foto 30: Material constructiu reaprofitat en el mur UE 5

10.2. Documentació Planimètrica

NOM DEL PROJECTE

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL
CARRER CORREU VELL, 3
CODI 004/17

MUNICIPI

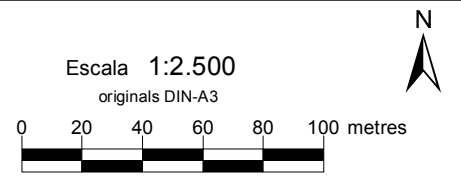
BARCELONA

DISTRICTE

CIUTAT VELLA

LLEGGENDA

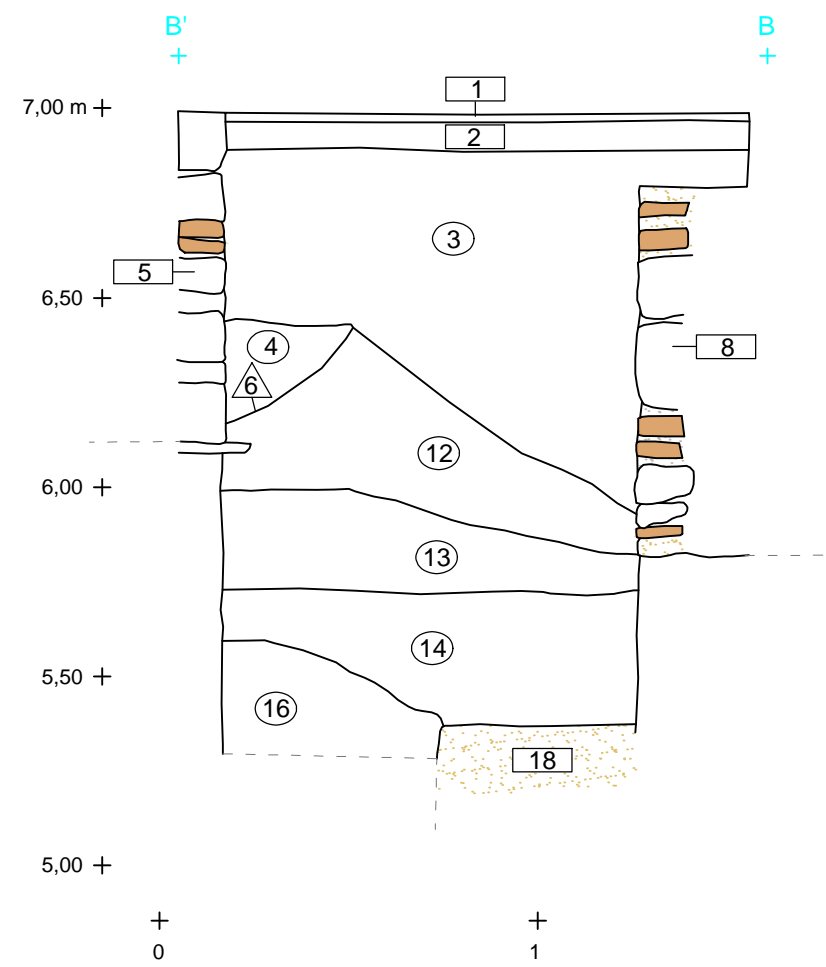
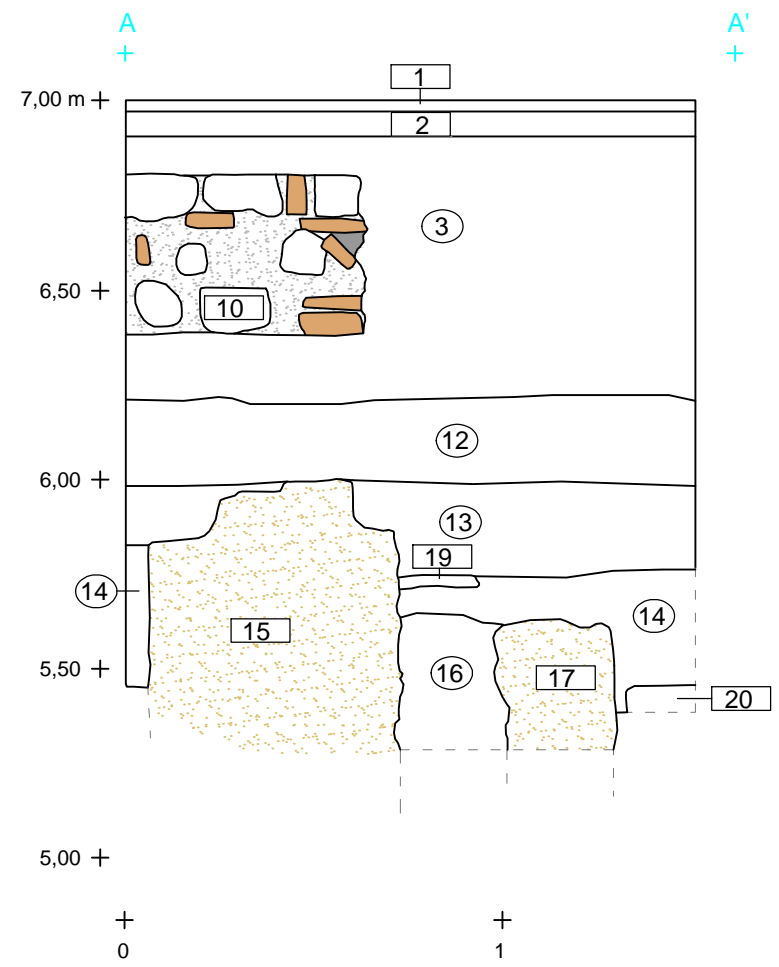
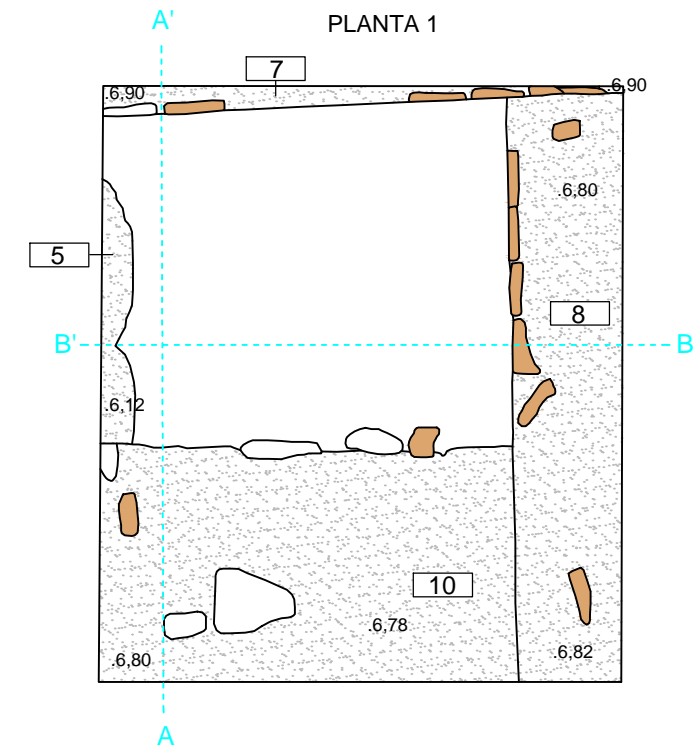
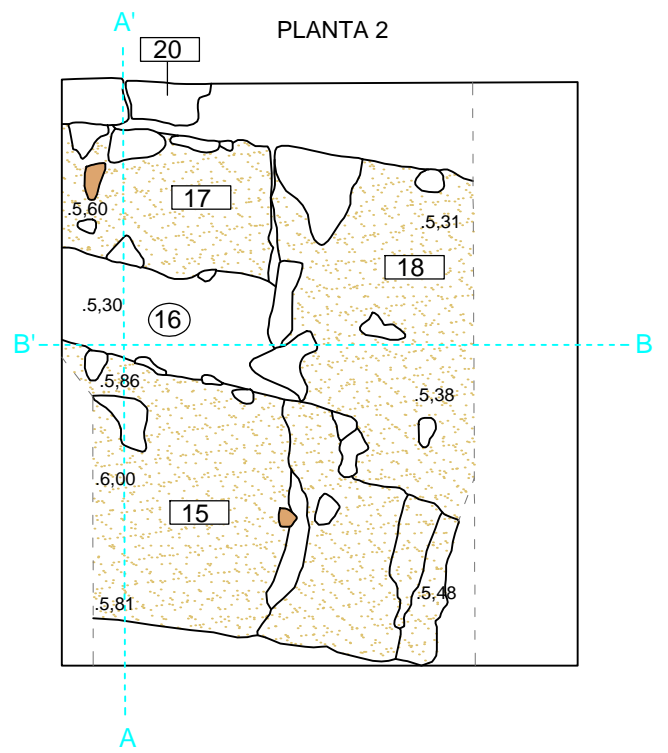
- Forat Ascensor
- Parcel·la

BASE CARTOGRÀFICA: ICC www.icc.cat
PROJECCIÓ UTM FUS 31N / ETRS 89

PLÀNOL NÚM.: 1

- MATERIAL CONSTRUCTIU
- MORTER GROGUENC
- MORTER BLANC